

Om äktenskap och familj

Föredrag hållet vid kyrkodagar Fellingsbro, 2017

av kyrkoherde Jakob Fjellander,

Lutherska Konkordiekyrkan

Jag vill inleda detta föredrag med ett citat ur bekännelseskrifterna. Det är Melancton som skriver mot att romerska katolska kyrkan förbjuder äktenskap för sina präster:

Gud bjuder oss att hålla äktenskapet i ära. I alla väl ordnade samhällen, till och med bland hedningarna, har lagarna omgivit det med stor ära. (CA XXIII:19f., SKB s. 69)

Det är uppenbart att vårt samhälle i detta avseende inte hör hit, till de väl ordnade samhällena. När det gäller förståelse av vad äktenskap och familj är och borde vara, ska vi alltså inte förlita oss på den tid vi lever i. Vi behöver studera detta utifrån Guds Ord, så att vi kan få ledning, få något att följa och hålla oss till. För en kristen finns det ju inget högre än att leva i samklang med Guds vilja, så får andra människor säga vad de vill. Världen har aldrig velat följa Guds befallningar, men våra förfäder levde i ett kristet samhälle. Idag gör vi inte det. Det är därför extra viktigt att studera vad Guds Ord säger om dessa och även andra frågor om hur vi bör leva. Som sankt Paulus skriver till romarna: *Anpassa er inte efter den här världen, utan låt er förvandlas genom sinnets förnyelse, så att ni kan pröva vad som är Guds vilja, det som är gott och fullkomligt och som behagar honom.* (Rom. 12:2) Denna sinnets förnyelse sker genom att vi läser och hör Guds Ord.

Som första punkt vill jag slå fast:

Äktenskapet tillhör skapelsen, det är inte något specifikt kristet.

Äktenskapet är inte till bara för de kristna, vi finner det i alla kulturer och religioner. Likväl finner vi i Bibeln en hel del utsagor om äktenskapet. Det som Gud gett till alla människor, och som man överallt, i alla kulturer, fram till och med 1700-talet, och många gånger ännu längre, lyckats förstå endast med hjälp av förnuftet, det är särskilt klart och tydligt framställt i Bibeln. (Ironiskt nog visar det sig att upplysningen, som säger sig vila på förnuftet, i fråga om äktenskapet leder bort från förnuftet.) Låt oss så börja från början och höra hur det gick till när äktenskapet instiftades:

Då lät Herren Gud en tung sömn falla över mannen, och när han hade somnat tog han ut ett av hans revben och fyllde dess plats med kött. Och Herren Gud formade en kvinna av revbenet som han tagit av mannen och förde henne fram till honom. Mannen sade:

*"Denna är nu ben av mina ben
och kött av mitt kött.*

*Hon skall heta kvinna, [ishah]
ty av man [ish] har hon tagits."*

Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de skall bli ett kött. (1 Mos. 2:21ff.)

Så ser vi här hur Gud instiftade äktenskapet i begynnelsen. Det hör till skapelsen. Gud har gett det till alla människor, inte bara till judarna och de kristna. Så har äktenskapet också funnits, och finns, i alla samhällen, oberoende av religion. Symptomatiskt nog är det i den sekulariserade västvärlden som äktenskapet först tappat mark, för att också senare börjat upplösas innehållsmässigt. Jag säger "symptomatiskt", för det är rätt naturligt att anledningen till äktenskapets sönderfall är bristen på gudstro som har blivit allt större i vår del av världen, man har tappat tron på att det finns absoluta, objektiva normer för oss människor. Finns det ingen Gud, finns det inte heller något Rätt och Fel som står över oss människor, utan då kan vi leva som vi vill. På äktenskapets område har detta samband visat sig tydligt, ingen Gud – inga förpliktande normer.

Vad är då ett äktenskap? Jag följer missouriteologen A. L. Graebner och säger:

Äktenskapet är

- 1) ett livslångt förbund
 - a) mellan en man och en kvinna
 - b) instiftat och vidmakthållet genom makarnas samtycke
- 2) som är till för
 - a) sexuellt umgänge,
 - b) avlandet av barn
 - c) makarnas ömsesidiga hjälp och bistånd
- 3) ett värn mot
 - a) lössläpphet på det sexuella området och
 - b) annan oordning genom att befrämja flit och sparsamhet, måttfullhet, ansvarstagande och oegennyttia

1. ett livslångt förbund

Så är en gift kvinna genom lagen bunden vid sin man så länge han lever. Men när mannen är död, är hon fri från den lag som band henne vid mannen. (Rom. 7:2)

En hustru är bunden så länge hennes man lever. (1 Kor. 7:39)

Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de skall bli ett kött. (1 Mos. 2:24)

Så är de inte längre två utan ett kött. Vad Gud har fogat samman skall människan inte skilja åt. (Matt. 19:6)

2. mellan en man och en kvinna

Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de skall bli ett kött. (1 Mos. 2:24)

Så är en gift kvinna genom lagen bunden vid sin man så länge han lever. Men när mannen är död, är hon fri från den lag som band henne vid mannen. (Rom. 7:2)

Har ni inte läst att Skaparen från begynnelsen gjorde dem till man och kvinna och sade: "Därför skall en man lämna sin far och mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall vara ett kött"? (Matt. 19:4f.)

En hustru är bunden så länge hennes man lever. (1 Kor. 7:39)

3. instiftat och vidmakthållet genom makarnas samtycke

Då lät HERREN Gud en tung sömn falla över mannen, och när han hade somnat tog han ut ett av hans revben och fyllde dess plats med kött. Och HERREN Gud formade en kvinna av revbenet som han tagit av mannen och förde henne fram till honom. Mannen sade:

*"Denna är nu ben av mina ben
och kött av mitt kött.*

*Hon skall heta kvinna,
ty av man har hon tagits." (1 Mos. 2:22f.)*

De kallade till sig Rebecka och frågade henne: "Vill du följa med den här mannen?" [resa nu genast för att bli Isaks hustru] Hon svarade: "Ja". (1 Mos. 24:58)

Om en broder har en hustru som inte är troende och hon är villig att leva med honom, får han inte överge henne. Och om en hustru har en man som inte är troende och han är villig att leva med henne, får hon inte överge honom.[...] Men om den otroende vill skiljas, så låt honom göra det. (1 Kor. 7:12ff.)

4. Ett förbund som är till för sexuellt umgänge

Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de skall bli ett kött. (1 Mos. 2:24) (Matt. 19:5) (Ef. 5:31)

5. avlandet av barn

Och Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem. Gud välsignade dem och sade till dem: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden!" (1 Mos. 1:27f.)

6. makarnas ömsesidiga hjälp och bistånd

HERREN Gud sade: "Det är inte bra för mannen att vara ensam. Jag skall göra en medhjälpare åt honom, en som är hans like." (1 Mos. 2:18)

På samma sätt är mannen skyldig att älska sin hustru som sin egen kropp. Den som älskar sin hustru älskar sig själv. Ingen har någonsin hatat sin egen kropp, utan man ger den näring och vårdar den. (Ef. 5:28f.)

7. ett värn mot otukt

Men för att undvika otuktssynder skall varje man ha sin hustru och varje hustru sin man. Mannen skall ge sin hustru vad han är skyldig henne och på samma sätt hustrun sin man. Hustrun bestämmer inte över sin kropp, det gör mannen. På samma sätt bestämmer inte mannen över sin kropp, det gör hustrun. (1 Kor. 7:2ff.)

8. som befrämjar flit och sparsamhet, måttfullhet, ansvars- tagande och oegennytt

Men om någon inte tar hand om sina närmaste, särskilt då sin egen familj, så har han förnekat tron och är värre än den som inte tror. (1 Tim. 5:8)

*Se, barn är en HERRENS gåva,
livsfrukt en lön.*

*Som pilar i en hjältes hand
är söner man får vid unga år.*

*Lycklig den man
vars koger är fyllt med dem.*

*De kommer inte på skam
när de går till rätta med fiender i porten. (Ps. 127:3ff.)*

Av dina händers arbete får du njuta frukten.

Salig är du och det skall gå dig väl.

*Som en fruktsam vinstock är din hustru inne i ditt hus,
som olivplantor är dina barn kring ditt bord. (Ps. 128:2f.)*

Och med samma innehåll sammanfattar Luther äktenskapet så här i stora katekesen:

Därför vill [Gud] också, att [äktenskapet] av oss hedras, anses och aktas såsom ett gudomligt, saligt stånd, emedan han har stiftat detsamma före alla andra stånd och fördenskull – såsom uppenbart är – skapat man och kvinna på olika vis, icke till okyskhet, utan för att de skulle hålla samman, vara fruktsamma, föda barn, försörja och uppfostra dem till Guds ära. (SK 207, SKB 420)

Celibatets betydelse

Luther har naturligtvis rätt i citatet ovan: Gud vill att vi ska hedra äktenskapet såsom ett gudomligt stånd. Detta sade Luther i en situation där äktenskapet varit kraftigt nedvärderat i och med munkväsendet och alla kloster. De romerska katolikerna hade upphöjt celibatet på ett obibliskt sätt, och de hade genom detta upphöjande orsakat att många människor gått in i celibat trots att de inte klarade av det. Och eländet blev ännu större genom att de fått att avlägga löften för hela livet, vilket var obarmhärtigt. Sådana löften finns det ingenting om i Bibeln. Därför, mot den bakgrunden, anförde Luther inte lika ofta vad Skriften säger om celibatet, nämligen att det är bättre att vara ogift än gift. Om detta undervisar sankt Paulus i 1 Kor. 7: *Det är visserligen bäst för en man att inte röra en kvinna. Men för att undvika otuktssynder skall varje man ha sin hustru och varje hustru sin man.* [Denna mening missade katolikerna!]

- - - *Till de ogifta och änkorna säger jag att det är bäst för dem om de förblir som jag. Men om de inte kan leva avhållsamt skall de gifta sig.*

Vi ska inte glömma detta. Äktenskapet passar inte alla människor, och det betyder inte att det är något fel på dessa människor, tvärtom säger Skriften att det är bättre att vara ogift: *Den ogifte är angelägen om det som tillhör Herren, hur han skall göra som Herren vill. Den gifte är angelägen om det som tillhör världen, hur han skall vara sin hustru till lags.*

Fornkyrkan

Sedan vi nu gått igenom vad äktenskapet är, ska vi också titta litet närmare på vad det inte är, det vill säga olika avvikelser. Redan i fornkyrkan hade man problem. En brokig rörelse var det som vi kallar gnosticismen, som i allmänhet lärde att materien, skapelsen var ond, och att frälsning består i att slippa ifrån kroppen. Så förbjöd den store gnostikern Markion äktenskap. I hans kyrka fanns bara ensamstående. Om man ville följa Jesus skulle man inte besudla sig med det jordiska. (Markion dog år 160. Ändå bestod hans samfund in på trehundralet.)

Romersk-katolska kyrkan

Vid tiden för reformationen fanns vissa stridsfrågor om äktenskapet, särskilt gentemot romersk-katolska kyrkan. Vi ska titta på några av de punkter som Martin Chemnitz tar upp i sitt omfattande arbete *Examen concilii tridentini* (Granskning av det tridentinska konciliet, vilket ägde rum 1545-1563). Som ni förstår är detta inte ordagrant som Chemnitz skrev, utan jag skriver eget också, och en del av hans punkter går jag förbi.

1. Huruvida äktenskapet är ett sakrament

I det tridentinska konciliet fastslogs:

Om någon säger att äktenskapet inte är ett av de sju sanna och riktiga sakramenten som ingår i den evangeliska lagen som Herren Kristus instiftat, utan att det har införts i kyrkan av människor och att det inte förmedlar nåd, vare han fördömd.

Chemnitz framhåller att äktenskapet inte instiftats av Kristus, utan att Gud gjorde det vid skapelsen. Han upprepade det också efter floden: *Gud välsignade Noa och hans söner och sade till dem: "Var fruktsamma, föröka er och uppfyll jorden."* (1 Mos. 9:1) Och Kristus har inte gjort något nytt eller annat av äktenskapet, utan tvärtom anslutit sig till och hänvisat till denna den första instiftelsen: *Har ni inte läst att Skaparen från begynnelsen gjorde dem till man och kvinna? Kristus godkände det ursprungliga äktenskapet och sade: Vad Gud har sammanfogat...*

Bekännelsen säger: *Men om äktenskapet fördenskull skulle kallas ett sakrament, emedan det är förordnat av Gud, så kunde även andra stånd och ämbeten, som är förordnade av Gud, kallas sakrament, t.ex. den världsliga överheten.* (Ap. XIII:15, SKB 223)

Varför håller då den romerska kyrkan så hårt på att äktenskapet är ett sakrament? Ett skäl verkar vara den latinska översättningen Versio vulgata, normerande i den romerska kyrkan. Vi läser i Efesierbrevet: *Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall vara ett kött. Denna hemlighet är stor - jag talar om Kristus och församlingen.* (Ef. 5:31f.) I grekiskan står det **μυστήριον** (mystärion), och det betyder "hemlighet, mysterium", men i Vulgata står det *Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall vara ett kött. Detta **sakrament** är stort - jag talar i Kristus och i församlingen.* (*sacramentum hoc magnum est ego autem dico in Christo et in ecclesia*)

Vanligtvis översätter Vulgata **μυστήριον** (mystärion) med *mysterium*, men i ungefär en tredjedel av de tjugofem gånger det förekommer i NT översätter de med *sacramentum*. Att Guds mysterier kallas sakrament går bra, för sakramenten dop, nattvard och avlösning är verkligen mysterier, det vill säga för förnuftet, men det som är mysteriet i Ef. 5:31f. är inte själva äktenskapet, utan hur äktenskapet är en bild av relationen mellan Kristus och församlingen.

	Vulgata
Matt. 13:11, Mark 4:11, Luk. 8:10, Rom. 11:25, 16:25, 1 Kor. 2:7, 4:1, 13:2, 14:2, 15:51, Ef. 6:19, Kol. 1:26, 2:2, 4:3, 2 Tess. 2:7, 1 Tim. 3:9, Upp. 10:7, 17:5	mysterium
Ef. 1:9, 3:3, 3:9, 5:32, Kol 1:27, 1 Tim. 3:16, Upp. 1:20, 17:7	sacramentum

2. Polygami avvisas

Angående polygami föreligger ingen skillnad mellan lutheraner och romerska katoliker, konstaterar Chemnitz. Det ska inte förekomma. Det förekommer i GT, men det försvaras inte. Chemnitz redovisar att Augustinus lade fram hypotesen att det ska förebilda hur även hedningarna får komma in i Guds rike i det nya förbundet, Kristus är ju brudgummen och församlingen bruden. Polygamin skulle då vara en bild av hur Kristus tar emot inte bara sin judiska hustru, utan även hedningarna får vara hans hustru. (Som ni förstår försvarade inte Augustinus polygami, han bara funderade över varför det var som det var i GT.)

Chemnitz framhåller att Kristus klart uttalar sig mot polygami när han säger *Därför skall en man lämna sin far och mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall vara ett kött.* I Första Mosebok 2:24 står inget räkneord, då fanns ju bara två människor.

3. Om skilsmässa

Den romersk-katolska kyrkan lär att äktenskapets band aldrig under några omständigheter kan upplösas. Det är omöjligt, det går helt enkelt

inte. Så menar de. Där håller vi inte med dem. Däremot håller vi med dem om, att det i vissa fall kan konstateras att äktenskap är ogiltiga. Det finns så kallade *äktenskapshinder*. Till exempel kan det visa sig att en person redan var gift, för i så fall kan han ju inte gifta sig, eller att äktenskapslöftet avgavs under tvång och därför inte är giltigt. Dit hör till exempel barnäktenskap, där personer tvingats gifta sig innan de var stora nog att fatta egna beslut.

Jag vill göra en distinktion här och säga att vi behöver skilja mellan kyrka och samhälle. Att hantera dessa frågor i kyrkan är en sak, och det är en annan hur vi ska hantera dem i samhället. Även kristna makthavare kan, utan att synda, till exempel instifta lagar som medger skilsmässa för andra orsaker än de Bibeln anger. Det tillät man både i fornkyrkan och under reformationstiden. Och hur vi ska hantera barnäktenskap och polygami *i samhället*, lägger jag mig som präst vanligen inte i. Kristna kan ha olika åsikter här. Inte så att en kristen kan vara för polygami, men man kan ha olika syn på hur hårt man ska gå fram mot det. (Kristna kan inte försvara vad som helst i samhället. Men i politik måste man ofta kompromissa för att lyckas få igenom något.)

Sedan vi nu klargjort att vi måste behandla äktenskapshinder för sig, kommer vi fram till frågan om skilsmässa. Låt oss läsa hela textavsnittet där Jesus utförligast tar upp den:

Några fariseer kom fram till honom och ville snärja honom och sade: "Är det tillåtet att skilja sig från sin hustru av någon anledning?" Han svarade: "Har ni inte läst att Skaparen från begynnelsen gjorde dem till man och kvinna och sade: Därför skall en man lämna sin far och mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall vara ett kött? Så är de inte längre två utan ett kött. Vad Gud har fogat samman skall människan inte skilja åt." De sade till honom: "Varför har då Mose befallt att mannen skall ge hustrun ett skilsmässobrev och skicka bort henne?" Han svarade: "Därför att era hjärtan är så hårda tillät Mose er att skiljas från era hustrur, men från början var det inte så. Jag säger er: Den som skiljer sig från sin hustru av något annat skäl än otukt och gifter sig med en annan, han begår äktenskapsbrott." (Matt. 19:3ff.)

Jesus sade till fariseerna: *Vad Gud har fogat samman skall människan inte skilja åt.* Detta är ett klart bud. Och liksom alla Guds bud ska vi ta det på stort allvar. Likväl kan vi konstatera att Jesus inte förbjuder alla skilsmässor, utan vid otrohet är det möjligt att skilja sig utan att synda.

Detta tillfälle (eller ett liknande) finns även återberättat hos Markus, i det tionde kapitlet. Där står det: *"Vad Gud har fogat samman, skall människan inte skilja åt." När de hade kommit hem igen frågade lärjungarna honom om detta. Han svarade dem: "Den som skiljer sig från sin hustru och gifter sig med en annan kvinna, han begår äktenskapsbrott mot henne. Och om hon skiljer sig från sin man och gifter om sig, begår hon äktenskapsbrott." (Mark. 10:9ff.)*

Här ser vi att undantaget inte nämns. Markus återger endast huvudregeln. Och det är likadant hos Lukas (16:18). Hur ska vi se på det? Ja, dels är det ju så att evangelisterna ofta när de återger en viss händelse har med

olika detaljer. Det är inget konstigt. De är självständiga författare, och då blir det så. Vanligtvis rör det detaljer som inte har direkt innehållslig betydelse, men här har det ju ett klart innehåll. Jag tänker att vi om det här ska förstå det som så att säga hur ogärna Jesus medger skilsmässa. Även om en kristen vid otrohet kan skilja sig utan att synda, ska detta inte ske lättvindigt. En kristen ska inte vara snabb till det. Skilsmässa bör undvikas om möjligt. Bättring och försoning är att föredra.

Äktenskapet kan också upphöra på ett annat sätt, om den ena parten överger den andra. Paulus talar om det i 1 Kor. 7:12-15:

Om en broder har en hustru som inte är troende och hon är villig att leva med honom, får han inte överge henne. Och om en hustru har en man som inte är troende och han är villig att leva med henne, får hon inte överge honom. [...] Men om den otroende vill skiljas, så låt honom göra det. I sådana fall är brodern eller systemen inte bunden som en slav.

Så ser vi att det inte är grund för skilsmässa att man har olika tro. Paulus säger klart och tydligt, att om den som inte tror vill vara kvar i äktenskapet, så får den kristne inte upplösa det. Och inte heller ska en kristen i ett sådant fall försöka provocera fram en skilsmässa genom att göra sig omöjlig för den otroende parten. Men om den otroende parten vill skiljas, så ska den kristna parten låta det ske. Motvilligt, men ändå.

De romerska katolikerna har anklagat lutheranerna för att ta det lättvindigt med äktenskapet, eftersom vi medger skilsmässa i vissa fall. Det är sant att vi medger skilsmässa under vissa omständigheter, men vi tar inte lätt på dessa frågor.

4. Om omgifte

Från tridentinska konciliet:

Om någon säger att kyrkan tagit miste när den lärt och lär (i enlighet med evangeliernas och apostlarnas undervisning)

– att äktenskapets band inte kan upplösas på grund av den andra partens äktenskapsbrott,

– att ingen av parterna, inte ens den oskyldiga, som inte varit orsak till äktenskapsbrott, kan ingå ett annat äktenskap så länge den andra parten lever,

– att den man som skilt sig från en äktenskapsbryterska och gifter sig med en annan begår äktenskapsbrott, liksom även den kvinna som gifter sig med en annan efter att ha skilt sig från en äktenskapsbrytare, vare han fördömd.

Nu blir skillnaden mot romersk-katolska kyrkan verkligen tydlig.

A/ De romerska säger "äktenskapet **kan** inte upplösas" men lutheranerna säger "äktenskapet **ska** inte upplösas". Och frågan är enkelt avgjord, eftersom Kristus säger just det: *Vad Gud har fogat samman **skall** människan inte skilja åt.* I grekiskan används en imperativ, en befallning. Lös inte upp! Det är inte ett konstaterande av att det inte går.

Att äktenskap kan upplösas blir också slutsatsen när vi tittar på Bibeln i övrigt. Så står det i 5 Mos. 24: *Om en man gifter sig med en kvinna och han sedan inte vill veta av henne, [...] och han skriver ett skilsmässobrev*

åt henne och ger henne det i handen och skickar bort henne från sitt hus, och hon lämnar hans hus och går och blir en annans hustru, och då ser vi ju direkt att äktenskapsbandet upplöstes genom skilsmässan, eftersom hon kunde bli en annans hustru.

Och i 3 Mos. 21:7 och Hes. 44:22 finns en specialregel för präster, de förbjuds att gifta sig med frånskilda (vilket alltså annars var tillåtet, för dem som inte var präster). Så det är tydligt vad en skilsmässa innebär: de äktenskapliga banden upplöses, så att makarna inte längre är bundna till varandra. De kan gifta sig igen. Detta är den klara och tydliga definitionen av skilsmässa i GT, och fariseernas fråga till Jesus ska förstås utifrån detta.

B/ Att då förbjuda även den oskyldiga parten att gifta om sig är hemskt, och kan vara rent själamördande. Sankt Paulus skriver ju: *Det är bättre att gifta sig än att vara upptänd av begär.* (1 Kor. 7:9) Hade inte ens den oskyldiga parten fått gifta om sig, hade det ju i så fall varit bättre att Kristus inte medgivit skilsmässa vid otrohet.

C/ Två uttalanden av Paulus brukar anföras som invändning här. Till romarna skrev han: *Så är en gift kvinna genom lagen bunden vid sin man så länge han lever. Men när mannen är död, är hon fri från den lag som band henne vid mannen. Därför kallas hon äktenskapsbryterska, om hon ger sig åt en annan man så länge hennes man lever. Men om mannen dör, är hon fri från lagen och är inte någon äktenskapsbryterska, om hon blir en annan mans hustru.* (Rom. 7:2f.)

Detta ställe beskriver ju huvudregeln (äktenskapet får inte upplösas), det tar inte upp undantaget (skilsmässa är möjlig vid otrohet). Paulus talar om äktenskapet i allmänhet, och säger att man i äktenskapet är bunden tills maken eller maken dör.

Det andra stället hos Paulus är detta:

En hustru får inte skilja sig från sin man - skiljer hon sig skall hon förbli ogift eller försona sig med sin man - och en man får inte överge sin hustru. (1 Kor. 7:10f.)

Detta åberopar de romerska som stöd för att man inte ens vid skilsmässa orsakad av otrohet kan gifta om sig utan att synda. Men Paulus talar inte om undantaget, utan om huvudregeln. Det Paulus säger är, att om någon på något vis skulle bli skild utan legitimt skäl (otrohet) så får han/hon inte gifta om sig, utan ska i så fall gå tillbaka till sitt förra äktenskap eller förbli ogift.

Att det här inte handlar om "otrohetsfallet" visas också tydligt genom uppmaningen att försona sig med sin man. För det är den som gjort något felaktigt som behöver försoning, det ser vi ju av hur Jesus säger: *Därför, om du bär fram din gåva till altaret och där kommer ihåg att din broder har något emot dig, så lämna din gåva framför altaret och gå först och försona dig med din broder, och kom sedan och bär fram din gåva.* (Matt. 5:23f.) Den som begått något orätt ska försona sig med den oskyldige. Om det här stället hade varit ett stöd för den romerska uppfattningen, då hade det blivit så här:

En hustru får inte skilja sig från sin man [som varit otrogen] - skiljer hon sig skall hon förbli ogift eller försona sig med sin man

och då ser vi ju att den tolkningen inte stämmer, för den oskyldiga parten, som inte varit otrogen, är ju inte den som ska försona sig. Detta ställe hos Paulus betyder inte att en kristen inte får skilja sig från sin otrogne make, utan att den som på något sätt blivit felaktigt skild inte får gifta om sig, utan ska förbli ogift eller försona sig med sin förre make/förre maka. Undantaget som Kristus anger i Matt. 5 om otrohet kvarstår.

5. Om jurisdiktion i äktenskapsfrågor.

Vi använder kanske inte ordet "jurisdiktion" så ofta. Det betyder "befogenhet att utöva rättskipning och att döma". Är äktenskap en kyrklig fråga, eller ska den enbart hanteras av de civila myndigheterna, staten? För som vi sade, hör äktenskapet till skapelsen. Det finns i alla samhällen, och även om äktenskap förrättas borgerligt eller inom någon annan religion är det ett giltigt äktenskap, makarna blir även då sammanfogade av Gud. Gud verkar i skapelsen. Han gör så att säden växer på åkern också, även om bonden är buddist.

Man brukar säga att det inte finns någon specifik kristen moral. Och det är sant. Du ska hedra din far och din mor, du ska inte dräpa, du ska inte begå äktenskapsbrott, det gäller lika för kristna och icke-kristna. Men, just i frågan om äktenskap har vi ett litet undantag. Vi har redan berört det. I samhället får vi tolerera skilsmässa och omgifte även av skäl som inte Bibeln medger. Även kristna makthavare kan utan att synda stifta sådana lagar, för människornas "hjärtans hårdhets skull". Men i församlingen har vi ju högre krav. Guds Ord är vår norm. Därför är det så, att den civilrättsliga saken, det juridiska ingåendet av äktenskap och den eventuella skilsmässan hanteras enligt statens regler, så klart, men det räcker inte. Kyrkan kan inte lämna över allt på staten just när det gäller äktenskap, utan kyrkan behåller sin jurisdiktion. Äktenskapsfrågor är kyrkliga ärenden, de ska bedömas utifrån Guds Ord. Alla som vill gifta sig eller skilja sig och funderar på det, ska därför tala med prästen först, innan man gör något eller bestämmer något.

Mot de reformerta och pietister

Låt oss nu gå vidare och se vad vi behöver vara på vår vakt emot när det gäller de reformerta. Hos dem är avvikelserna traditionellt inte lika många. Jag vill här ta upp endast en punkt, frågan om en kristen kan gifta sig med en utomstående. Det finns reformerta grupper som menar att en kristen inte får gifta sig med en som inte är kristen, att det är synd. Även hos lutherska grupper förekommer av och till denna ståndpunkt, vi kallar det då pietism.

Vanligtvis menar man att man kan stå kvar i ett äktenskap där den andra parten inte tror, i enlighet med Paulus direkta undervisning (1 Kor. 7), men att det är synd att ingå äktenskap med otroende. Som stöd för sin hållning hänvisar man till 2 Kor. 6:14: *Gå inte som omaka par i ok med dem som inte tror*. Men detta argument passar inte här, det är för starkt, det skulle bevisa för mycket. Om detta bibelord betyder att man inte får

gifta sig med en utomstående, så betyder det också att man inte kan stå kvar i ett befintligt äktenskap med en otroende. För versen talar inte om att gifta sig, som något skilt från att vara gift. Det står till och med rakt ut i samma stycke några verser senare: *Därför säger Herren: Gå ut från dem och skilj er från dem.* Stället handlar alltså inte om äktenskapet – för då kommer man i konflikt med Paulus – utan om kyrkogemenskap som man inte ska ha med de otroende.

Ligger det då ingenting i deras argument? Jovisst, på ett allmänt plan är det bra tänkt, med ett gott syfte. Kristna bör gifta sig med kristna. Även vår kyrka rekommenderar starkt att medlemmar gifter sig med en som är med i kyrkan. Det är mycket värdefullt att ha det så. Eventuella barn får då växa upp i ett kristet hem. Att vara gift är ju inte samma sak som att vara kär. Det är ett livsprojekt! Man bör inte gifta sig med någon bara för att man är kär i honom eller henne, utan det hem man grundar när man gifter sig bör byggas på gemensamma värderingar, som man vill föra vidare till barnen. Det minskar slitningar och konflikter. Sådana kommer ju ändå, men har man en stadig bas går det lättare att reda ut de problem man alltid möter. Har man gemensam tro delar man många grundläggande värderingar.

Nu vet vi ju alla att det här inte är helt lätt i vår kyrka, för vi är inte så många. Hur ska man kunna finna någon att gifta sig med inom vår egen skara? Hur ska man göra? Först av allt ska man vända sig till Gud och be om en god make eller maka. Därefter föreslår jag att man tar sig en riktig funderare på om det kanske kunde finnas någon i vår gemenskap. Vänd på alla stenar, som man brukar säga. Men det kanske inte finns någon lämplig. Då ska man inte tveka att försöka få med sig utomstående. Om man fattat tycke för någon som inte tillhör vår kyrka, eller inte alls tror, så var frimodig! Efter ett tag, jag tror inte man ska dröja länge, finns det möjligheter att samtala om den kristna tron. Tror den andre på Gud? Om inte, så varför inte? Ta de tillfällen som finns till samtal om kristen tro och lutherdom och liksom utmana den andres föreställningar. Och stick inte under stol med hur mycket du tycker om den andra. Om jag i allmänhet anser att man bör vara allsidig och välavvägd, tänker jag att man i ett sådant här ärende gärna kan vara litet framfusig! (Samtidigt som det gäller att vara lyhörd för hur den andre tänker.)

Men det är inte säkert att man hittar någon att gifta sig med som vill gå med i vår kyrka. Det här är ju exempel på fråga där det liksom inte finns Rätt och Fel, utan man får göra så bra det går i den situation som är, helt enkelt.

Om det skulle bli så att man vill gifta sig med en som inte tillhör vår kyrka, så behöver man likväl i förväg fundera på hur man ska ha det med kyrkan och familjen. För om kyrkan avråder starkt från att gifta sig med en utomstående, så avråder vi absolut från att gifta sig med en motståndare till vår kristna tro. Jag tänker att det är bra att göra en skriftlig överenskommelse om vad som gäller. Genom att ha den ordningen, genom att göra så, glömmar man inte bort att ta upp dessa

frågor ordentligt. Så här kan den se ut, det är ett exempel från S:t Pauli församling:

ÖVERENSKOMMELSE INFÖR INGÅENDE AV ÄKTENSKAP

Undertecknade, som ämnar ingå äktenskap, är av olika tro. Ena parten (ange vem) tillhör en luthersk bekännelsekyrka. För att i möjligaste mån undvika framtida slitningar och problem, görs härmed följande överenskommelse om hur familjelivet ska fungera avseende andliga frågor:

1/ Parterna respekterar den andres rätt att själv förfoga över sin tro.

2/ Parten som inte är konfessionell lutheran, medger att eventuella barn fostras lutherskt, vilket bland annat innebär att

- barnen döps i enlighet med den lutherska kyrkans ordning, vilket också innefattar att dopet ombesörjs snarast möjligt,
- barnen av pappa/mamma fostras i den lutherska tron, vilket bland annat innebär aftonbön och söndaglig gudstjänst enligt vad pappa/mamma finner möjligt,
- barnen konfirmeras vid den ålder som kyrkan anger
- barnen får åka på kyrkans läger

3/ Denna överenskommelse är inte fullkomlig eller uttömmande och kan inte garantera att problem inte uppstår. Den kan inte fungera utan ömsesidig god vilja och insats. Det är parternas vilja att försöka lösa kommande svårigheter i konstruktiv anda.

Vår tids invändningar

Så har vi kommit fram till de avvikelser som vår egen, icke-kristna tid har. Det vi har bevittnat under de sista tvåhundra åren, är hur äktenskapet har nedmonterats bit för bit. Man har ryckt isär det som är menat att hänga ihop: Äktenskap – sexualitet – fortplantning. I vår tid har man inte bara skurit loss sexualiteten från äktenskapet, utan man har separerat fortplantningen från äktenskapet så att man förhindrar barn att bli till, men inte bara det, utan man har till och med separerat fortplantningen från sexualiteten, så att man så att säga tillverkar barn utan att en man och en kvinna har legat med varandra.

Äktenskapet är menat att vara en grundbult i samhället, äktenskapet har stor praktisk nytta för de inblandade och för samhället, ja, för hela den mänskliga existensen. I stället har det omdefinierats i enlighet med

tanken att allt man gör, gör man för att bli lycklig. Vår moderna tid säger: Ett gott liv är att må bra och förverkliga sig själv. Men Bibeln säger att ett gott liv är att leva i enlighet med Guds bud. Där då existentialismen går segrande fram, där ska varje människa finna sin egen lycka och sätta sina egna mål.

Det är naturligtvis riktigt att ta ansvar för sitt eget liv, som existentialismen pläderar för. Det är klart att vi ska sträva efter att må bra. Felet är att det kommer överst på prioriteringslistan, att man tappar bort att följa Guds bud.

Om samboende

Det började med samboende utan att vara gift. Startskottet för den här debatten i Sverige är boken *Det går an* av författaren och prästen Carl Jonas Love Almquist, och den kom ut 1839, två år efter Almquists prästvigning. Där pläderar Almquist för en kärlek, obunden av äktenskapets tvångsboja.

Att *Det går an* kunde skrivas av en präst, säger något om den tid som rådde, även om Almquist fick mycket kritik av många olika opponenter. Industrialiseringen hade redan börjat slå sönder det gamla samhället. I Stockholm föddes vid den här tiden nästan hälften av barnen av ogifta mödrar. Oavsett om dessa mödrar var samboende eller ensamstående, vill jag framhålla att jag anser att fäderna till dessa barn var de som i första hand hade ansvaret för situationen. Männen tog inte sitt ansvar.

Men vad är det för fel på att vara sambo? Det strider mot Guds Ord, vi ska inte glömma det, det är förstås avgörande för oss, men det är ändå nyttigt att fundera över det hela ur ett allmänt perspektiv. Finns det några förnuftsargument mot samboende, för äktenskapet? Javisst!

Äktenskapet är bra för makarna

Genom att man gift sig, så har man vanligtvis högtidligt lovat att älska varandra i nöd och lust. Är man sambor har man inte gjort det. Det betyder att man lättare ger upp om det kommer motgångar och problem. Äktenskapet ger en bättre bas att stå på, en bättre grund att bygga ett gemensamt projekt på. Äktenskapet gör förhållandet starkare.

Äktenskapet tydliggör relationen

Innan man gift sig är man två oberoende personer, men när man gift sig hänger man tydligt och klart ihop. Samboskapet luckrar upp gränserna och skapar otydlighet och osäkerhet. Är man sambo när man sovit över en natt? En vecka? En månad? Man kan liksom glida in i det.

Äktenskapet är bra för barnen

Barn är en så stor uppgift att det är en stor fördel att vara två, och äktenskapet stärker sammanhållningen mellan makarna. Barn mår bäst av att växa upp med både en mamma och en pappa. Vi förstår ju alla hur svårt det är att vara ensamstående och ha barn i sin vård.

Äktenskapet är bra för samhället

Det ger stabilitet och hjälper människor att ta ansvar för varandra. Det uppmuntrar makarna att vara osjälviska.

Men kan man inte hålla ihop ändå, utan att gifta sig? Jo, det finns uppenbarligen många som gör det. Men i så fall kunde de väl lika gärna gifta sig, om de vill hålla ihop? Det skulle ju hjälpa dem att hålla ihop.

Varför sambo?

Samboende motiveras ofta med att man måste lära känna varandra först. Och det är ju en riktig tanke. Återigen ser vi hur man tar ett riktigt argument, men ger det fel betydelse, man sätter det i fel sammanhang. Man har fel prioriteringsordning. För visst ska man lära känna varandra ordentligt. Det är framför allt äktenskapet som hjälper till här. Genom att äktenskapet är en allvarlig sak, framtvingar det att man tänker efter omsorgsfullt! Samboende kan man glida in i utan att tänka sig för.

Men om man ska lära känna varandra måste man väl ligga med varandra först? Man måste se om man passar ihop. De som pläderar för samboende framför ibland det argumentet. Men hur det sexuella samlivet fungerar är en dålig indikator om man vill få reda på vem man ska dela livet med. Det kan ta flera år innan det fungerar bra. Eller tvärtom, tänk om det fungerar bra direkt, då kanske man flyttar ihop med någon som man egentligen för övrigt inte passar så bra ihop med.

Det kristna hemmet

Så vill jag nu säga några ord om hemmet och familjen. Först vill jag citera FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna: *Familjen är den naturliga och grundläggande enheten i samhället och äger rätt till skydd från samhället och staten.* (Artikel 16:3)

När en man och en kvinna gifter sig, bildar de ett gemensamt hem, de bildar en familj. Familjen är den enhet som bildar uppväxtmiljö för de barn som eventuellt föds. Från början var det enkelt och tydligt, man tog emot de barn man fick. Sedan drygt hundra år har det dock utvecklats preventivmedel, olika metoder så att man inte ska få barn när man ligger med varandra. Denna utveckling har gått hand i hand med äktenskapets upplösning och bidragit starkt till denna. Den tekniska och medicinska utvecklingen är dock inte syndig i sig, utan frågan är hur den används. Och vi kan konstatera att den i det här fallet vanligtvis används till enormt mycket synd. Genom att förhindra att barn blir till har samboendet med sitt ihop- och isärflyttande underlättats betydligt. Själva idén är att den personliga friheten, lyckan och självförverkligandet är viktigare än barnen.

Men ingen av oss människor ska leva för sin egen skull och med den egna lyckan som högsta ledstjärna. Än en gång: Det är naturligtvis riktigt att sträva efter att vara lycklig och att ha det bra, men det måste få rätta proportioner och det måste få komma i sitt rätta sammanhang. I vårt samhälle har strävan efter personlig lycka uppenbarligen lett till att man valt bort barnen. Vad har man fått i stället? Mera ägodelar, mera saker,

mer att konsumera själv, tid till självförverkligande och mindre arbete har man fått i stället. Materiella fördelar och bekvämlighet, helt enkelt.

Men läser vi i Bibeln, finner vi inget som styrker denna materialistiska livsåskådning. Tvärtom lär oss Bibeln att vi inte ska sätta jordisk rikedom och prylar högst. I Bibeln är barn inte i vägen för vår privata konsumtion, de är en välsignelse. *Se, barn är en HERRENS gåva, livsfrukt en lön. Som pilar i en hjältes hand är söner man får vid unga år. Lycklig den man vars koger är fyllt med dem.* (Ps. 127:3ff.) Eller som Gud sade genom Mose till israeliterna när de skulle vandra in i Kanaans land: *Herren skall ge dig överflöd av allt gott - barn, avkomma från boskapen och gröda på marken - i det land som Herren med ed har lovat dina fäder att ge dig.* (5 Mos. 28:11) Och det står att Gud välsignade Adam och Eva och sade till dem: *Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden!* (1 Mos. 1:28)

Här vill jag citera kyrkofadern Chrysostomos:

För den girige önskar att ingen människa existerar, så att han kan få ha alla saker. - - - Och det som är fint och önskvärt för alla människor, att få barn, det anser de betungande och mödosamt. Många som anser så har till och med betalat pengar för att inte ha några barn, och de har stympat sin natur, inte bara dödat de barn som fötts, utan också genom att inte ens låta dem bli till. (Homilia 28 till Matt; kap. 8 v 23f.)

Så kristna makar försöker inte förhindra att de får barn för att de ska få det ännu bättre ställt för egen del. De ser som sin uppgift att ta emot de barn som kommer. För det är inte säkert de får några. Och i så fall är de inte mindre värda för det! Makar som inte får barn känner sig ofta mindervärdiga och misslyckade. Men de ska verkligen inte skämmas för detta! Gud älskar dem lika mycket ändå, och vi ska inte alls se ner på dem.

Det kan också vara så att en familj inte klarar att ta emot fler barn. Här nämner man med rätta ofta att när kvinnans liv och hälsa är hotade, kan makarna bli nödsakade att förhindra att kvinnan blir gravid. Men det skulle också kunna vara att mannen inte klarar att försörja fler, till exempel när man redan lever på svältgränsen.

Fördelning av uppgifter

Hur ska då uppgifterna fördelas i ett kristet hem? Låt mig direkt säga, att vi inte hittar någon detaljerad och uttömmande lista i Bibeln över vem som ska göra vad, så att vi kan följa denna lista. Det vi finner i Bibeln är principer för ett liv som behagar Gud. Det är likadant här som med det övriga livet, vi ska inte ställa upp detaljerade regler där Bibeln inte gör det. Det betyder dock inte alls att Bibeln tigger om hur ett kristet hem ska vara, principerna är tydliga, och nu för tiden är de mycket impopulära. Ja, de är mer än impopulära, de betraktas som hot mot samhällsordningen, som uppror och hädelse mot den gud man inte vet om man tror på.

Man och kvinna är inte likadana, de är olika och har olika uppgifter och ansvarsområden. Jag vill sammanfatta Bibelns lära om familjen och hemmet så här:

Det är kvinnans uppgift att föda barn och ta hand om hemmet och det är mannens uppgift att försörja familjen.

Som vi läser i första Mosebok:

Till kvinnan sade han:

"Jag skall göra din möda stor när du blir havande.

Med smärta skall du föda dina barn.

Till din man skall din lust vara, och han skall råda över dig."

Till Adam sade han:

"Du lyssnade på din hustru och åt av det träd

om vilket jag befallt dig:

Du skall inte äta av det.

Därför skall marken vara förbannad för din skull.

Med möda skall du livnära dig av den så länge du lever.

Törne och tistel skall den bära åt dig

och du skall äta av markens örter.

I ditt anletes svett

skall du äta ditt bröd

(1 Mos. 3:16-19)

(Jämför även 1 Tim. 2:15, 1 Sam. 1:23, 2:19, 1 Mos. 18:6, Matt. 13:33, Tit. 2:5 [husliga])

Det här betyder inte att alla uppgifter i hemmet antingen är kvinnans eller mannens, så att det antingen är kvinnan eller mannen som ska utföra den. Tvärtom kan det många gånger vara trevligt och givande att arbeta tillsammans, oavsett om det gäller att laga maten eller tvätta bilen. Att arbeta tillsammans är ett fint sätt att umgås. Och även om barnomsorgen främst är kvinnans uppgift, så ska männen inte dra sig undan arbete med barnen. En man ska inte dra sig för blöjbyten och nattvak, säger Luther. Det är hans uppgift att hjälpa till.

I våra motståndares beskrivningar av det traditionella hemmet, möter man ibland till exempel män som ansett att de kan vila, spela kort och läsa tidningen efter arbetet, medan kvinnorna tvingades att arbeta och släpa dagarna i ända. Det är hemskt att höra sådant som tydligen förekom förr! Så får det inte vara i ett kristet hem!

Ett hem kan se ut olika i olika samhällen. I och med industrialiseringen har vi fått att de flesta arbetsplatser ligger utanför hemmet. I det gamla jordbrukarsamhället, så var hem och arbete integrerade, de bildade en helhet. Där var kvinnorna i mån av möjlighet involverade i förvärvsarbetet, och det var givetvis inget fel i det. Det står ingenstans i Bibeln att kvinnor inte får förvärvsarbeta. Men hos oss har det här blivit polariserat, vilket är en nackdel.

I vårt samhälle har det blivit så att det anses fint att arbeta och tjäna pengar, men mindre fint att arbeta hemma med barnen och hemmet (och inte tjäna pengar). Men detta är helt utan grund i Bibeln. **Hemarbete är precis lika viktigt som förvärvsarbete.** Det som tyvärr bland annat bidragit till att denna värdering uppstått, tror jag, är att männen använt lönen på ett egoistiskt sätt, för sina egna nöjen. Mannen har använt lönen som om den vore hans! Men den lön som mannen eller kvinnan drar in tillhör familjen, och ska användas för det gemensamma.

Ofta hör man hur moderna par har separat ekonomi. Jag påstår inte att det nödvändigtvis är synd att ha separat ekonomi, för Bibeln innehåller som sagt inga detaljerade föreskrifter. Det kan finnas situationer när det är bra att lösa det så. Men tyvärr beror det ofta på att man inte förstått vad en familj är. Men Bibeln säger att mannen och hustrun ska bli ett. De ska bilda en familj.

Om barnuppfostran

En av familjens viktigaste uppgifter är att ge ett gott hem och en god uppfostran åt barnen. Det innefattar flera saker: Mat och kläder, kärlek och omsorg, goda värderingar. Dessa uppgifter hör till familjen. Är familjen kristen, vill man också ge barnen den kristna tron. *Hör, min son, din fars förmaning, förkasta inte din mors undervisning. - - - Min son, om syndare lockar dig, så följ dem inte.* (Ords. 1:8, 10)

[En församlingsledare] *skall ta väl hand om sin familj och se till att hans barn lyder och visar all respekt.* (1 Tim. 3:4) Någon invänder kanske att detta skulle gälla bara för prästerna, men det står det inte. Att ta väl hand om sin familj gäller alla kristna, men prästerna ska vara föredömen här.

[En församlingsänka] *skall vara känd för att ha gjort mycket gott: uppfostrat barn, visat gästfrihet, tvättat de heligas fötter, hjälpt nödlidande och sökt varje tillfälle att göra gott.* (1 Tim. 5:10)

Jag [Paulus] vill därför att unga änkor gifter sig, föder barn, sköter hemmet och inte ger motståndaren något tillfälle att tala illa om dem. (1 Tim. 5:14)

Familjen angrips dock av olika ideologier: Materialismen, liberalismen och socialismen. Materialismen vill få oss att tro att pengar är viktigare än barn, liberalismen att en kvinna är förtryckt om hon arbetar i hemmet och inte tjänar egna pengar, och socialismen att barnen ska uppfostras kollektivt. Dessa tre ideologier har vunnit stora segrar, ja, de har närmast segrat totalt i vårt samhälle.

Det som inbegriper lagar måste vi förstås finna oss i, till exempel så hade vi fram till 1971 sambeskattning av inkomst, det vill säga mannens och hustruns inkomster fördelades jämnt vid beskattningen. Sambeskattning utgår från familjen och gynnar den. Vår nuvarande skattelagstiftning utgår inte från familjen. Det som finns i skattelagstiftningen är självständiga individer.

Här finns mycket att säga om hur det blivit som det blivit i Sverige. Från en webbsida om den socialdemokratiska politikern Alva Myrdal, som

verkade ungefär 1925 -1970, har jag hämtat följande två citat, som visar vad hon ville:

Framtidsperspektivet som målas upp är en "fortsatt kollektivisering av barntillsyn och barnuppfostran"

Daghemmen var en gemensam lösning på två grundläggande problem: kvinnornas frigörelse och barnens socialisering.¹

Ur den socialdemokratiska stridsskriften *Familjen i framtiden*² från 1978 hämtar jag följande:

- 1) *De familjepolitiska åtgärderna måste inpassas i en total politisk strategi; (s 1)*
- 2) *Alla vuxna människor skall vara ekonomiskt oberoende av anhöriga. (s 2)*
- 3) *Barnens sociala, intellektuella och kulturella utveckling skall vara oberoende av föräldrarnas ekonomiska förhållanden (s 2)*
- 4) *Man ändrar inte på verkligheten genom information. Det är verkligheten som måste förändras [...] (s 9)*

Punkt 3 anser många vara lovvärd. Och jag vill inte säga emot det. Tvärtom. Men om man anser att samhället ska ta ett stort ansvar för alla barns sociala, intellektuella och kulturella utveckling, så trampar man mycket lätt vidare in på värderingarnas område och menar att samhället ska förse alla barn med normer. Även om få säger det, så sker barnuppfostran idag kollektivt, på förskolorna. Föräldrarna har lämnat ifrån sig denna uppgift.

I en översikt beskrivs olika kategorier av människor som inte förvärvsarbetar:

Förvärvsförhindrade – *de som var förhindrade att ta förvärvsarbete eller som förvärvsarbetade mindre än heltid på grund av hushållsarbete eller brist på barntillsyn (s 15, min fetstil)*

Det enda mål för sysselsättningen som vi kan acceptera är en fullständig utjämning av förvärvsfrekvensen mellan kvinnor och män. (s 18)

Bör kristna barn gå i förskola?

I denna situation måste vi fråga oss vad som är vår uppgift som föräldrar. Bibeln ger inga detaljerade svar om när barn bör eller får gå i förskola. Däremot anger den att barnens uppfostran är familjens uppgift. Detta har länge motarbetats. Daghemmens och förskolornas utbyggnad och hemmens nedmontering har skett med icke-kristna argument.

Följden av detta är till exempel att barn i allmänhet har blivit mer otrygga och många gånger rotlösa. Till exempel har självskadebeteenden bland unga ökat kraftigt. Förr fanns det inte som begrepp att ungdomar skar sig.

¹ <https://sok.riksarkivet.se/Sbl/Mobil/Artikel/8622>

² *Familjen i framtiden – en socialistisk familjepolitik, Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund, 1978.*

Vi ska vara mycket kritiska till den allmänna kulturen, där idag mer än 80 % av barnen börjar i förskolan som 1-åringar, de allra flesta redan vid sin ettårsdag, långt innan de ens kan prata! Säg som det är, detta görs inte med barnens bästa för ögonen! Vi behöver uppvärdera hemmet och se det som den primära, naturliga platsen för barnomsorg.

Vi ska inte idyllisera historien och tro att allt var bra förr när barnen fick växa upp med mamma hemma. Människorna var bristfälliga, syndare och egoister även då. Det fanns många problem även förr, särskilt sedan industrialismen kom och pappa rycktes hemifrån, bort till en fabrik. Bondesamhället däremot var mycket tryggare för barnen, fast jag tror inte att någon av oss vill tillbaka till den tiden ändå.

Och på samma sätt som inte allt var bra förr, finns det många trygga människor och goda samhällsmedborgare som varit på dagis före tre års ålder. Frågan är inte svart-vit, där allt är enkelt. Därför behöver vi närma oss denna fråga på ett principiellt plan.

Samhällsförhållandena skiftar. Det är kristna föräldrars plikt att göra vad de kan för att ge sina barn en trygg och god uppfostran och att undervisa dem i den kristna tron. Små barn behöver sina föräldrar och en mindre, lugn miljö där de kan få trygghet och närhet. Mamma är särskilt viktig här. Visst finns det barn som tidigt mister sin mamma och som växer upp med sin pappa eller sin moster, men fullt ut kan ingen ersätta mamman.

När barnen blir äldre får de behov av socialt samspel med kompisar och grupper. Då är det naturligt att de får träffa andra barn. I vårt samhälle sker detta oftast i förskolan, men alla barn går faktiskt inte i förskola. Social träning är viktig. Ju fler syskon man har, desto mer social träning får man hemma, (även om man givetvis får annan social träning i förskolan).

Även för kristna män gäller att hemmet och familjen går först. Barnen är viktigare än karriären!

Hemma i praktiken

Men är det då ekonomiskt möjligt att vara hemma med barnen? Samhället motarbetar dem som vill ta hand om barnen på egen hand genom att subventionera den kollektiva barnomsorgen med mer än hundratusen kronor per barn och år. (År 1994 samt 2008 – 2012 fanns det möjlighet för kommuner att ge vårdnadsbidrag för barn mellan ett och tre år, men det är inte lagligt längre.)

Är det då möjligt att leva på en lön? Ett sätt att få reda på det är ju att försöka. Det är så klart inte lätt. Å andra sidan vore det ju märkligt om vi med en av världshistoriens högsta materiella nivåer inte skulle ha råd med det. Det är i mycket stor grad en fråga om prioriteringar och att man accepterar att inte vara bland de rikare. För det är klart att prioriteringar måste göras. Flera gånger har jag hört mödrar säga "Jag skulle vilja vara hemma med barnen, men vi har inte råd". Men råd med fin bil hade man och stor platt-TV (det här hände på den tiden sådana kostade pluring) och semesterresor utomlands med familjen. (Vi har faktiskt varit så lyckligt

lottade i vår familj att vi årligen kunnat resa på dagsutflykt med barnen till Helsingör!)

Jag skulle från min egen erfarenhet säga att det går, men att det kräver stor personlig insats och sparsamhet. Den största ekonomiska utmaningen är boendet. Man kan inte bo var som helst, det blir för dyrt. Detta kan vara riktigt knepigt! När det sedan gäller mat, saker och kläder är det lättare att leva enkelt. Öl, sprit, tobak och spel på stryktipset får man klara sig utan. Att leva enkelt är för övrigt klimatvänligt! Kan man klara sig utan bil spar man mycket pengar och miljö. Och i vår tid finns många second-hand-butiker som underlättar. Där kan man köpa många saker billigt.

Nutidsmänniskornas inställning i den här frågan är ofta att pengarna, den materiella standarden och det egna välbehaget går före. Om detta skriver aposteln Paulus:

Det skall du veta att i de sista dagarna skall det komma svåra tider. Människorna kommer att älska sig själva och vara penningkära, skrytsamma, stolta, hånfulla, olydiga mot sina föräldrar, otacksamma, gudlösa, kärlekslösa, oförsonliga, skvalleraktiga, obehärskade, råa, fiendliga mot det goda, falska, egensinniga och högmodiga. De skall älska njutning i stället för Gud och ha ett sken av gudsfruktan men förneka dess kraft. Håll dig borta från dem! (2 Tim. 3:1ff.)

Avslutning

Är det tungt att följa Guds bud? Ja, det kan det vara. Det är inte att välja den breda vägen. Men att leva efter Guds vilja är det riktiga.

Men vi ska inte göra det tyngre än det är. En kristen ska inte vara självplågare. Jag vill avsluta mitt föredrag om familj och äktenskap genom att framhålla kung Salomos råd, som är tänkta att tillämpas där man prioriterar rätt, där man älskar och fruktar Gud och sätter plikterna främst:

Ät därför ditt bröd med glädje och drick ditt vin med glatt hjärta. Gud är redan nöjd med det du gör. Låt dina kläder alltid vara vita och låt olja aldrig fattas på ditt huvud. Njut livet med en hustru som du älskar, alla dagar i ditt förgängliga liv, det som Gud ger dig under solen, ja, under alla dina förgängliga dagar. Ty detta är din lott i livet och under den möda som du gör dig under solen.(Pred. 9:7ff.)